

Asia: VN/19841/2024

Lausuntopyyntö Ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä annetun oikeusministeriön asetuksen muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Aluksi

Oikeusministeriö on 15.5.2025 pyytänyt lausuntoa Ulosottolaitoksen 28.6.2024 päivätystä esityksestä, joka koskee Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkoston supistamista nykyisestä 64 toimipisteestä 29 toimipisteeseen. Toimipaikkaverkostoa koskeva muutosesitys perustuu vuonna 2021 hyväksyttyyn valtion toimitilastrategiaan ja sen pyrkimykseen tiivistää valtionhallinnon toimitilojen määrää.

Ulosottolaitoksella on täytäntöönpanoviranomaisena keskeinen asema oikeusvaltiossa. Ulosottolaitoksen tehtävänä on tehokkaasti ja lakiin perustuen panna täytäntöön riita- tai rikosasiassa asetetut ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun mukaiset ulosottooperusteet. Tehokkaasti ja tuloksellisesti toimiva täytäntöönpanoviranomainen on välttämätön niin velkojan kuin velallisen kannalta, ja on viime kädessä sopimussyhteiskunnan tae.

Ulosottolaitoksessa on loppuvuodesta 2020 toteutettu merkittävä organisaatiouudistus, jossa valtakunnanvoudinvirasto ja alueelliset ulosottovirastot yhdistettiin valtakunnalliseksi Ulosottolaitokseksi. Suomen Asianajajien käsityksen mukaan toteutettu organisaatiouudistus on ollut pääosin onnistunut ja Ulosottolaitos lopputulokseltaan edeltäjäänsä tehokkaampi ja yhdenmukaistetumpi. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa esitetään merkittävästi supistettavaksi.

Kuten lausuntopyynnöstä ilmenee, on sähköisen asioinnin merkitys kasvanut huomattavasti myös Ulosottolaitoksen tehtävien suorittamisessa. Lausuntopyynnön perusteella 98 prosenttia ulosottihakemuksista tulee vireille sähköisesti ja käyntiasiakkaiden määrä on osalla toimipisteistä vähäinen.

Suomen Asianajajat katsoo, että fyysisellä läsnäololla on sähköisen asioinnin rinnalla kuitenkin edelleen olennainen merkitys täytäntöönpanoviranomaisen toiminnan kannalta. Tällaisia läsnäoloa vaativia toimia voivat olla esimerkiksi ulosottoselvitykset, ulosmittaukset ja täytäntöönpanotoimitukset. Läsnäololla voi olla olennaista merkitystä esimerkiksi ulosottoselvityksen luotettavuuden kannalta. Ulosmittaus ja täytäntöönpanotoimitus voi toisinaan edellyttää myös tuntemusta alueellisista olosuhteista. Suomen Asianajajat korostaa paikallistuntemuksen merkitystä ulosmittauksessa ja täytäntöönpanossa. Riski täytäntöönpanon ja ulosmittauksen tehokkuuden heikentymisestä kasvaa merkittävästi etäisyyksien pidentyessä. Tuomioiden tehokas täytäntöönpano ja ulosmittauksen toteutuminen on keskeinen osa oikeusvaltiota.

Erityistä huomiota halutaan kiinnittää kielellisten perusoikeuksien toteutumiseen ruotsin- ja saamenkielisillä alueilla, joka voi vaarantua harventamalla toimipisteitä erityisesti Pohjois- ja Länsi-Suomen alueelta. Suomen Asianajajat katsoo perustelluksi esitykseksi säilyttää Inarin ja Porvoon toimipisteet. Suomen Asianajajat suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti sellaisiin tehostamistoimiin, joilla epätehokkaassa käytössä olevia resursseja ohjataan tehokkaampaan käyttöön, kuten esimerkiksi henkilöstöön ja sähköisen asioinnin kehittämiseen.

Suomen Asianajajat kiinnittää kuitenkin huomioita siihen, että ehdotus edustaa erittäin merkittävää supistusta nykyiseen toimipaikkaverkostoon, kun toimipisteiden määrää esitetään leikattavaksi

reilusti alle puoleen nykyisestä. Harvemmin asutetuilla alueilla leikkaukset voivat johtaa toimipisteiden välisen etäisyyden merkittävään kasvuun, täytöntöönpanoviranomaisen saavutettavuuden olennaiseen heikentymiseen sekä jäljelle jäävän toimipisteen vastuualueen suhteettomaan kasvuun. Tällä taas voidaan perustellusti olettaa olevan heikentävä vaikutus työn tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen. Vaikutukset voivat näissä tapauksissa muodostua huomattavasti suuremmiksi, kuin toimipaikkojen yhdistämiset tiheämmissä väestökeskittymissä, jossa etäisyydet pysyvät yleisesti ottaen joka tapauksessa kohtuullisina.

Suomen Asianajajat katsoo, että jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että Ulosottolaitoksen toimipaikkakohtainen saavutettavuus, riittävä alueellinen kattavuus sekä paikallistuntemuksen säilyminen turvataan. Lisäksi on varmistettava, että yksittäisen ulosottomiehen ajankäytön tehokkuus ja tuloksellisuus voidaan taata riittävällä tavalla.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat